

ปัจจัยการพึ่งตนเองและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

Self-sufficiency and Technology Management Factors Affecting the Effective of the Small and Micro of Community Enterprise (SMCE) in MahaSarakhm Province

สัญญา เคนาภูมิ¹

Sanya Kenaphoom¹

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม¹

Email : zumsa_17@hotmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนศึกษาปัจจัยการพึ่งตนเองและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน และศึกษาแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 335 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มตามอำเภอมีผู้ให้ข้อมูลเป็นตัวแทนวิสาหกิจชุมชน แห่งละ 3 คน ได้แก่ ประธานกลุ่มเลขานุการและตัวแทนกรรมการและจัดสนทนากับกลุ่มเป็นตัวแทนวิสาหกิจชุมชน Best practice เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และการจัดสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวมอยู่และรายด้านในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชน ความยืดหยุ่นในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชน และ ความสามารถในการดำรงอยู่ของวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ

2. ปัจจัยการพึ่งตนเองและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพึ่งตนเองทางจิตใจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษารายกรณี การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ได้ร้อยละ 63.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ ± 0.3566 และ (3) การเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 1) กลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจ 2) กลยุทธ์เชิงพัฒนาโดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานภาคีส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ 3) กลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชนพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้น และ 4) กลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งวิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน ; การพึ่งตนเอง ; การจัดการเทคโนโลยี

ABSTRACT

This research aimed to study the effectiveness of the Small and Micro Community Enterprise (SMCE), the self-sufficiency and the technology management factors affecting the effectiveness of SMCE, and the guidelines for developing the effectiveness of SMCE. The samples were 335 SMCEs in MahaSarakhm province, selected through the cluster random sampling. The informants consisted of 3 representatives: leader, secretary and committee of each Community Enterprise. The focus group discussion was arranged as the best practice SMCEs. The instruments were a five rating scale questionnaire and a focus group discussion. The statistics used for analyzing data were mean, standard deviation, Multiple Linear Regression analysis, and content analysis.

The research results revealed that 1) the effectiveness of the SMCE was at a high level as a whole and each aspect. According to each aspect, it was shown difference from high to low: adaptation of SMCE, the flexibility of the changes and the capacity of existence, respectively, 2) the self-sufficiency and the technology management factors affecting the effectiveness of SMCE were the technology implementation for human resources management, the mind self-sufficiency, the technology implementation of the business environment, the technology implementation for using in the analysis of case study, the technology self-sufficiency, and the economic self-sufficiency. Those variables could predict the effectiveness of SMCE for 63.10% with statistically significant at 0.01 level and the error of prediction was ± 0.3566 and 3) the strategy of developing effectiveness of the SMCE were: 1) the matching approach by developing productivity potential and raise the standard quality products as national and international levels, expanding the distribution, expanding the business as networking, 2) the off-set approach by strengthening the management capacity of community enterprises, supporting the financial and personnel to develop SMCE, creating the collaboration integrated agencies involved in promoting systematically, (3) the covering approach by developing the workers, the product quality, and raise the production standards even higher, and 4) the mitigation approach by developing the network strengthen, doing research regarding the innovation for improving the product quality, and creating the collaboration between government and private sectors to promote the enterprise communities to be strong and self-sufficient.

Keywords : Small and Micro Community Enterprise (SMCE) ; Self-sufficiency ; Technology Management

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นทฤษฎี Domino โดยการจัดตั้งศูนย์กลางพัฒนาเมืองใหญ่ที่เชื่อว่าเมื่อพัฒนาแล้วเมืองเล็กที่อยู่ข้างๆ จะพัฒนาด้วยบวกกับเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมากกว่า การพัฒนาทุนเดิมที่ตนเองมีอยู่ เช่น เกษตรกรรม ผู้คนจึงหลั่งไหลเข้าสู่เมืองใหญ่ สร้างปัญหามากมาย ทอดทิ้งพื้นที่เดิม เสียโอกาสสร้างมูลค่าเพิ่ม เมืองใหญ่เติบโตแต่เมืองเล็กกลับไม่พัฒนา การพัฒนาไม่เป็นองค์รวมพหุคูณแต่ละสมัยพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอดด้วยการส่ง

เสริมสนับสนุนให้ชุมชนแต่ละแห่งได้รับการพัฒนา และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ในหลายๆ รูปแบบ เช่น

รูปแบบสหกรณ์ รูปแบบธุรกิจชุมชน รูปแบบ SME รูปแบบวิสาหกิจชุมชน รูปแบบวิสาหกิจชุมชน นับเป็นรูปแบบเหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนเนื่องจาก เป็นรูปแบบ (ขวัญฤดีตันตระ บัณฑิตย์. 2551 : 55) เน้นเรื่องการบริหารจัดการด้วยตัวเองเน้นการสร้างรายได้ เน้นการใช้ทรัพยากรจากสินทรัพย์ชุมชนเช่น ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมทักษะฝีมือวัฒนธรรมชาติหรืออื่นๆ) เป็นรูปแบบการจัดการสมัยใหม่โดยคนในชุมชนเป็นกิจการของ

คนในชุมชนความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมิใช่จะทำให้ได้ง่ายดาย ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนเน้นเรื่องการบริหารจัดการเป็นกิจการสร้างรายได้รูปแบบหนึ่งที่มีขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อมโดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน (ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมทักษะฝีมือวัฒนธรรมธรรมชาติหรืออื่นๆ) ที่เป็นพื้นบ้านมีรูปแบบการจัดการสมัยใหม่โดยคนในชุมชน วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับรายได้ชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของชาวบ้านหรือเกษตรกรซึ่งหากกลุ่มชาวบ้านหรือกลุ่มเกษตรกรเหล่านี้มีรายได้สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อด้านบวกต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศการประกอบวิสาหกิจชุมชนควรมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัตถุดิบในชุมชนโดยคนในชุมชนเพื่อคนในชุมชนผลก็คือวิสาหกิจชุมชนมีผลให้ชาวบ้านไม่ต้องห่อหุ้มไปทำมาหากินในเมืองใหญ่ไม่มีสุขใดเท่ากับ การได้อยู่ในพื้นที่กำเนิดพร้อมหน้าพร้อมตากับวงศ์วานญาติ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรของชุมชน แปลงมาเป็นรายได้ทำมาหากินในท้องถิ่นของตนเอง

อย่างไรก็ตามได้มีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นและพบแนวทางการการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จโดยต้องเริ่มจากการสร้างฐานรากที่แข็งแรงในความเป็นผู้ประกอบการให้กับวิสาหกิจชุมชน จัดโครงสร้างให้แข็งแรงก่อนสร้างส่วนอื่นๆปรับกระบวนการคิดและทัศนคติของผู้ประกอบการพัฒนากระบวนการด้านการจัดการโดยเน้นด้านการตลาดและการเงินและมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆอย่างต่อเนื่อง (ขวัญฤดี ตันตรบัณฑิตย์, 2551 : 57) สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ธนา วิทย์บัวผาย (2553: ออนไลน์) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการจัดการธุรกิจชุมชนได้แก่ 1) ความเข้าใจของสมาชิกจะต้องเข้าใจในความแตกต่าง ขอบเขตและข้อจำกัดของกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น 2) ความต้องการและเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชนซึ่งบางชุมชนอาจทำการผลิตแค่พออยู่พอกินรูปแบบของกลุ่มอาจเป็นเพียงกลุ่มเพื่อการผลิต เช่นกลุ่มทำนา หรือกลุ่มเลี้ยงสัตว์ บางชุมชนอาจมีเป้าหมายคือกำไรเพื่อนำกำไร มายกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น 3) เงินทุนเพราะเงินทุนเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดังนั้นการดำเนินวิสาหกิจชุมชนจึงควรเริ่มจากกิจกรรมเล็กไปใหญ่ค่อยๆ

สะสมเงินทุนจากชุมชนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดกับธุรกิจ การรวมทุนที่ละเล็กละน้อยอาจเข้าไปชุมชนอาจสามารถระดมทุนในรูปของสหกรณ์หรือบริษัทก็ได้ 4) ทรัพยากรบุคคลซึ่งบุคคลประเภทนี้นี้จะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิทยาการใหม่ๆ ทั้งนี้จะต้องเป็นคนที่รักงานของชุมชนชอบงานท้าทายมีความเสียสละ ไม่หวังผลตอบแทนมากเกินไปและ 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนถ้าสมาชิกไม่ร่วมมือวิสาหกิจชุมชนก็เกิดขึ้นไม่ได้โดยที่สมาชิกควรมี 4 ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ

จังหวัดมหาสารคามนับว่าเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีพื้นที่ติดติดกับใหม่ใหญ่ เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด เป็นต้น ในตัวเมืองเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา แต่พื้นที่ชนบทยังดำเนินชีวิตแบบวิถีชาวบ้านยุคใหม่ที่วิวัฒนาการตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จะเห็นได้ว่า วิสาหกิจชุมชนได้จัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ณ ปัจจุบันเป็นเวลา เกือบ 10 ปี ทว่า ยังไม่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่ามีวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เช่น การบริหารจัดการที่เป็นระบบ การบูรณาการเทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารจัดการ การยกระดับตลาด ความยั่งยืน เป็นต้น ทว่าการดำเนินการส่วนใหญ่ยังเป็นวิถีแบบเริ่มก่อตั้ง นับว่าเสียโอกาสอย่างยิ่ง (เพราะอะไร) โจทย์สำคัญก็คือจะทำอย่างไร หรือมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งเรียกว่าประสิทธิผลการดำเนินการ (สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้) ทั้งนี้เนื่องจากว่า สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ระบบของเศรษฐกิจชุมชนได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน ซึ่งระบบเศรษฐกิจชุมชนถือว่าเป็นระบบเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสำคัญ ควรได้รับการเสริมสร้างให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาสภาพการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนว่ามีสภาพที่เป็นอยู่เป็นไปอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของ (1) การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน (2) การจัดการเทคโนโลยีวิสาหกิจชุมชน ว่ามีสภาพอย่างไร มีความเป็นสาเหตุ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนอย่างไร (3) แนวทางการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการจัดการเทคโนโลยีชุมชน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

คำถามการวิจัย

1. สภาพประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
2. ปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
3. แนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านการพึ่งตนเอง ได้แก่เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรจิตใจสังคมและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยี ได้แก่ ทรัพยากรสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโครงสร้างและการจัดการองค์การการวางแผนและการจัดการโครงการการจัดการทรัพยากรมนุษย์หลักในการวิเคราะห์กรณีศึกษามีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1การศึกษาสภาพประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนและศึกษาปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาระยะนี้ศึกษาในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปร 2 กลุ่ม

ได้แก่(1) การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน (Self-Reliance of community business) ได้แก่ เทคโนโลยี Technology Self Reliance เศรษฐกิจ Economic Self Relianceทรัพยากร Resources Self Reliance จิตใจ Mind Self Relianceและ สังคม Social Self Reliance) และ (2) การจัดการเทคโนโลยี (Essential Issues in Managing Technology) ได้แก่ ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (The Business Environment) โครงสร้าง และการจัดการองค์การ (The Structure and Management of Organizations) การวางแผนและการจัดการโครงการ (Project Planning and Management) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Management of Human Resources) และ การวิเคราะห์กรณีศึกษา (Uses in the Analysis of Case Studies)

2.2 ตัวแปรตาม หมายถึง ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ความยืดหยุ่นในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชนการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนและ ความสามารถในการดำรงอยู่ของวิสาหกิจชุมชน

3. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2,068 แห่ง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน. 2556 :ออนไลน์) ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือตัวแทนวิสาหกิจชุมชน แต่ละแห่ง ประกอบด้วย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เลขาธิการวิสาหกิจชุมชน และ ตัวแทนกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมแห่งละ 3 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 335 แห่ง ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (1973 : 727) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) แบ่งตามอำเภอต่างๆ ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือตัวแทนวิสาหกิจชุมชน แต่ละแห่ง ประกอบด้วย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เลขาธิการวิสาหกิจชุมชน และ ตัวแทนกรรมการวิสาหกิจชุมชน รวมแห่งละ 3 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่างเดือน มกราคม ถึง เมษายน 2557

การวิจัยในระยะที่ 2การศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ แนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลโดยการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 แห่ง โดยระบุวิสาหกิจชุมชนที่มีคะแนนสูงสุด 3 ลำดับ (คะแนนประเมินประสิทธิภาพโดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด) คัดเลือกเป็น Best practice โดยทำการจัดสนทนากลุ่ม Focus group จาก Best practice ที่ได้รับการคัดเลือก โดย การจัดเวทีระดมความคิดเห็นจุดมุ่งหมายเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยเชิญกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เช่น ตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่วิสาหกิจชุมชนตัวอย่างที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนและศึกษาปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

1. เครื่องที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในระยะนี้เป็นแบบสอบถามดังต่อไปนี้ (1) ตอนที่ 1 การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน (Self Reliance of community business) เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (2) ตอนที่ 2 การจัดการเทคโนโลยี (Essential Issues in managing technology) เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (3) ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) และ (4) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลกับประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่างในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่ม

ตัวอย่างและทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจกเพื่อให้ตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (1) ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม (2) บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (3) การจัดทำข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ (4) วิเคราะห์การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน (Self reliance of community business) การจัดการเทคโนโลยี (Essential issues in managing Technology) และ ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ (5) วิเคราะห์ปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามด้วยสถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear regression analysis) โดยเลือกวิธีการแบบ Stepwise พร้อมกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05

การวิจัยในระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

1. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการวิจัยในครั้งนี้เป็นการจัดสนทนากลุ่ม Focus group discussion จาก Best practice ที่ได้รับการคัดเลือกโดยใช้ฐานการวิจัยจากข้อค้นพบในระยะที่หนึ่ง พร้อมกับการแสดงความคิดเห็นโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจทางการบริหาร (สัญญา เคนณภูมิ, 2558) กล่าวคือข้อมูลที่จะนำเข้าไปจัดทำสนทนากลุ่มเป็น ข้อมูลจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยด้วยกรอบของ SWOT พร้อมกับการระดมความเห็นของผู้เข้าสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการการเสริมสร้างประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

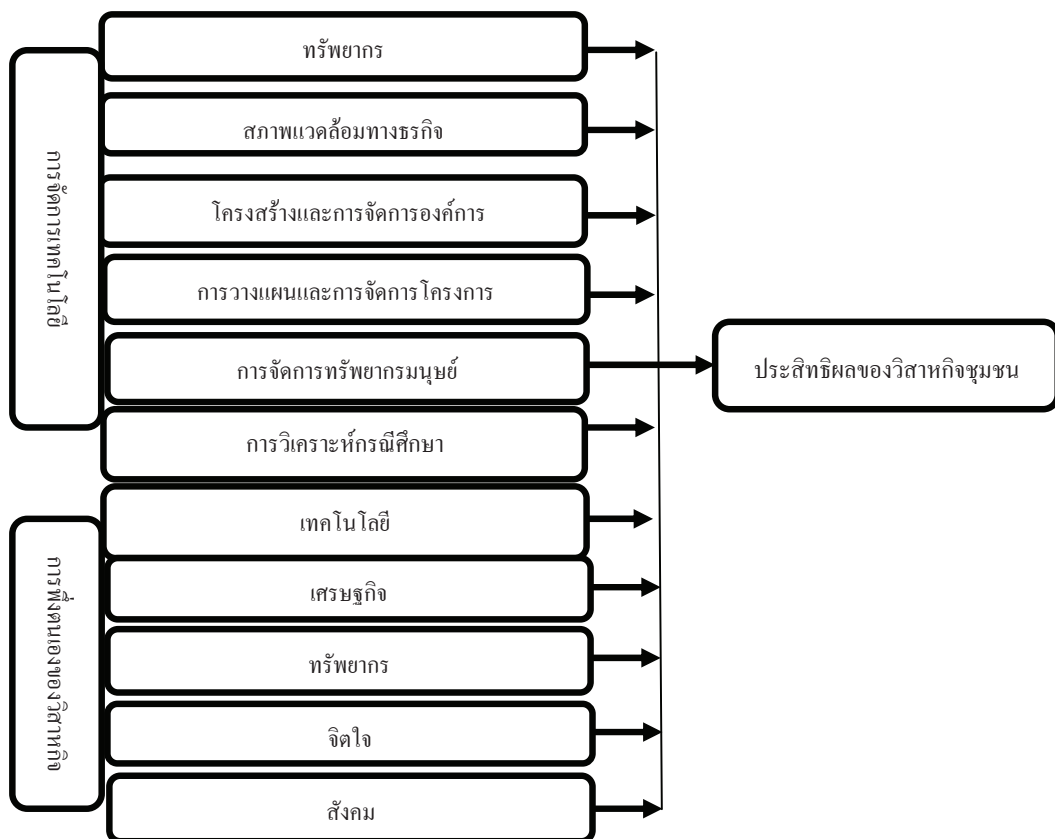
ผู้วิจัยได้แต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 5 คนเพื่อช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัย ได้ประชุมเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ช่วยนักวิจัย และดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ (1) จัดกลุ่มประเด็นข้อความ (Word grouping) จากการสนทนากลุ่ม (2) ทำการอธิบายขยายความ (Explanation) โดยเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นใหม่จากข้อมูลของผู้สนทนากลุ่มให้มา (3) ทำการตีความ (Interpretation) บางประโยคหรือบางถ้อยคำที่ผู้สนทนากลุ่มให้มาจำเป็นต้องตีความหรือแปลความหมายแฝง ผู้วิจัยก็จะทำการตีความถ้อยคำ ดังกล่าวโดยอาศัยบริบทของการสนทนาสนับสนุนการตีความ และ (4) ทำการพรรณนาความ (Description)

เป็นการร้อยเรียงถ้อยคำ โดยการจัดระบบการเกิดขึ้นก่อน-หลังของเนื้อหาสาระจากการวิเคราะห์ พร้อมกับการพรรณนาเชื่อมโยงแต่ละเนื้อหา/เหตุการณ์ให้เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยผู้วิจัยดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สัญญา เคนาภูมิ. 2556) การกำหนดขอบเขตของตัวแปรผู้วิจัยได้พัฒนาด้วยกระบวนการสร้างกรอบแนวคิดเชิงเหตุผล (สัญญา เคนาภูมิ. 2557ก: 1-17) จากนั้นทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อยืนยันความถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิชาการ (สัญญา เคนาภูมิ. 2557 ข: 1-22) และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (สัญญา เคนาภูมิ. 2557 ค : 35-39) ดังผังมโนทัศน์ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านการพึ่งตนเองและปัจจัยด้านการจัดการเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.90$) ความยืดหยุ่นในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.80$) ความสามารถในการดำรงอยู่ของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ จิตใจ ($\bar{X} = 3.85$) เทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.82$) ทรัพยากร ($\bar{X} = 3.79$) สังคม ($\bar{X} = 3.76$) เศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ทรัพยากรทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.75$) การใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารโครงการ ($\bar{X} = 3.75$) การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการโครงสร้างและการบริหาร ($\bar{X} = 3.72$) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาวิทยากร ($\bar{X} = 3.71$) การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ ($\bar{X} = 3.69$) และ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

4. ปัจจัยการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามโดยรวม ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพึ่งตนเองทางจิตใจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาวิทยากร การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีและ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ($p \pm 0.001$) โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ได้ร้อยละ 63.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.3566 ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงลำดับตัวแปรพยากรณ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของปัจจัยการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนและปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนใน เขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Coefficients		Coefficients			Tolerance	VIF
	B	S.E.	Beta				
ค่าคงที่	.269	.212		1.268	.206		
การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการ							
ทรัพยากรมนุษย์ (x10)	.122	.053	.156	2.307	.022	.383	2.611
การพึ่งตนเองทางจิตใจ (x4)	.216	.051	.214	4.247	.000	.686	1.458
การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการ							
สภาพแวดล้อมของธุรกิจ (x7)	.162	.050	.194	3.213	.002	.481	2.079
การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา							
กรณี (x11)	.177	.051	.220	3.449	.001	.429	2.332
การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (x1)	.135	.049	.137	2.732	.007	.698	1.433
การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (x2)	.136	.057	.123	2.368	.019	.652	1.533

$$SE_{est} = \pm 0.3566$$

$$R = 0.795; R^2 = 0.631; \text{Adj. } R^2 = 0.621; F = 60.203; p\text{-value} = 0.001$$

หมายเหตุ : หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองในระดับที่สูงมาก (ไม่เกิด Multicollinearity) ทำการตรวจสอบ Multicollinearity จะใช้ค่า Variance inflation factor (VIF) และค่า Tolerance โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้ ค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 10 หากเกินกว่านี้แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับที่สูงมาก และหากค่า Tolerance < 0.2 แสดงว่าเกิด Multicollinearity จากผลการวิเคราะห์จะพบว่า ค่า VIF สูงสุดที่ได้มีค่า 2.611 ซึ่งไม่เกิน 10 และ ค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุด 0.383 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.2 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันระดับสูงหรือไม่ (ไม่เกิด multicollinearity) (Mooi & Sarstedt, 2011 : 169 ; Bowerman and O'Connell, 1990)

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้ F-test (ANOVA) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหกตัว ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (x10) การพึ่งตนเองทางจิตใจ (x4) การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ (x7) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษากรณี (x11) การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี (x1) และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ (x2) มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม (ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน) ($F = 60.203$; $p\text{-value} = 0.001$)

ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญของค่าคงที่และสัมประสิทธิ์แต่ละตัวกับตัวแปรตามในสมการ พบว่าตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าสมการปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามโดยรวม ($p > 0.001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.795 และ

สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 63.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.3566

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน เป็นดังนี้

$Z = 0.156$ (การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ $\times 10$) + 0.214 (การพึ่งตนเองทางจิตใจ $\times 4$) + 0.194 (การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ $\times 7$) + 0.220 (การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเยาวชน $\times 11$) + 0.137 (การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี $\times 1$) + 0.123 (การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ $\times 2$)

ส่วนตัวแปรพยากรณ์ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ได้แก่การพึ่งตนเองทางทรัพยากร (x3) การพึ่งตนเองทางสังคม (x5) ทรัพยากรทางเทคโนโลยี (x6) การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการโครงสร้างและการบริหาร (x8) และ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารโครงการ (x9)

4. การเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (1)แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย (Channels of distribution) ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า(Business to business networking) (2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนาโดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ(3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชนพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้น และ (4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งวิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามโดยและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านจะเห็นได้จากสาเหตุในการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการแก้ไขปัญหาความร่วมมือของกลุ่ม ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการรวมตัวกัน เช่นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันความสามัคคีความรักความมีน้ำใจจนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจเลือกทางเลือกที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จสมาชิกของกลุ่มมีศักยภาพสามารถพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่างๆทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 โอกาสทางธุรกิจหรือกลุ่มวิสาหกิจให้มีความเจริญในระดับค่อนข้างดีและยังต้องการความช่วยเหลืออย่างพอสมควรสอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2558) ที่วิเคราะห์ว่าสถานการณ์ปัจจุบันเป็นโอกาสของวิสาหกิจชุมชนที่ นโยบายรัฐให้ความสำคัญและสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นร้อยละ 99 ของวิสาหกิจทั้งหมดและยังมีบทบาทที่สำคัญต่อการจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออกของประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ ทำให้รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และหน่วยงานปฏิบัติในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยมากขึ้นนอกจากนั้นโอกาสอีกประการหนึ่งคือ ช่องทางในการระดมทุนของภาคธุรกิจมีมากขึ้นและต้นทุนที่ต่ำลง จากการเปิดเสรีทางการเงินและการรวมตัวทางการเงินที่ทำได้ทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นสนับสนุนให้เกิดการใช้แหล่งทุนร่วมกัน (Global Pool of Saving) ซึ่งนอกเหนือจากการช่วยสนับสนุนในด้านเงินทุนแล้วยังช่วยสนับสนุนการยกระดับทางด้านวิชาการและทักษะของธุรกิจไทยด้วย ในขณะเดียวกัน จากแนวโน้มการบังคับใช้มาตรฐานใหม่ Basel II ซึ่งเป็นมาตรฐานในการกำกับสถาบันการเงินสำหรับประเทศไทยในปี 2551 ที่กำหนดให้ธนาคารมีความเสี่ยงในการปล่อยกู้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้กู้รายย่อยลดลงจากเดิมและต่ำกว่าบริษัทขนาดใหญ่ จะมีส่วนช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้กู้รายย่อยเข้าถึงสินเชื่อ

จากสถาบันการเงินได้ง่ายขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำลง

1.2. ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนาโดยตลอดต่อเนื่องตั้งแต่มีพระราชบัญญัติก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มาถึงปัจจุบันทำให้วิสาหกิจชุมชนได้รับการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดความเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนมีความคล่องตัวและสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้เฉพาะด้าน ใช้เงินทุนดำเนินการไม่สูงนัก ทำให้เข้าสู่ธุรกิจได้ง่าย สามารถผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและลูกค้าเฉพาะกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกษมาพรพวงประยงค์ (2554) ที่สรุปว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย การหาแผนวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการเข้าหาแหล่งเงินทุน การจัดการตลาด การสร้างความแตกต่าง และการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการ เช่นเดียวกันกับผลงานวิจัยของวีเชษฐิมาชัย (2549) ที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของลูกค้านักการเพื่อการเกษตรในอำเภอทรายมูลจังหวัดยโสธรซึ่งพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยคุณสมบัติของผู้ประกอบการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานของกลุ่มบทบาทของคณะกรรมการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ การบริหารจัดการกลุ่มการบริหารด้านการผลิตการตลาดและด้านเงินทุน

2. ปัจจัยการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะในประเด็น การพึ่งตนเองทางจิตใจ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจทั้งนี้วิสาหกิจชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองสูงซึ่งส่งผลให้เข้าความสามารถในการพึ่งตนเองทั้งในระดับ (1) การพึ่งตนเองในเชิงปัจเจกบุคคลกิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจกและครัวเรือนเพื่อบรรลุการมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา และ (2) การพึ่งตนเองในเชิงกลุ่มหมายถึงสังคม(กลุ่ม)มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเองด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์

เดียวกันทั้งนี้การพึ่งตนเองที่แท้จริงต้องกินความรวมถึงว่ากลุ่มนั้นมียุทธศาสตร์ในการตั้งเป้าหมายและมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของคน (กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530) สอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเองของ สัณญา สัณญาวิวัฒน์ (2544) ที่กล่าวว่า การที่ชุมชนชนบทมีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่างๆ โดยเฉพาะมีความสมดุลในปัจจุบันทั้ง 5 คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม จะทำให้ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี

3. ปัจจัยการจัดการเทคโนโลยีของวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะประเด็น การใช้เทคโนโลยีสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการสภาพแวดล้อมของธุรกิจ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเองก็สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปพอสมควร โดยที่วิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถนำเทคโนโลยีเข้าไปผสมกับการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนทั้งในด้านกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การจัดการตลาด ตลอดจนการพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานเช่นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้าโดยผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น การสร้างเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิเคราะห์ทางเลือกในการเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเองควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1. แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก เป็นกลยุทธ์แบบผืนปีกพลัง โดยอาศัยการใช้จุดแข็งเปิดโอกาสใหม่เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1.1 พัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากลให้มีขีดความสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และมี

มาตรฐานภายใต้บริบทของประเทศไทย

1.1.2 ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบดั้งเดิม (Traditional Trade) และเพิ่มวิธีการขยายช่องทางการตลาดผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายแบบสมัยใหม่ (Modern Trade)

1.1.3 ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า โดยสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจหรือธุรกิจชุมชนหลาย ๆ แห่งในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการสร้างความสัมพันธ์ และการทำธุรกิจร่วมกัน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจนั้นสามารถทำงานที่แต่ละคน ทำตามลำพังไม่ได้

1.2. แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา เป็นกลยุทธ์การทดแทนเพื่อแก้ไขจุดอ่อนโดยใช้โอกาสที่มีอยู่ของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

2.2.1 เสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนโดยดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โครงสร้างการเจริญเติบโต สรรหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะกิจเข้ามาเป็นที่ปรึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.2.2 สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นส่งเสริมและพัฒนาการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้

2.2.3 สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยการประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาควิชาที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

1.3. แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ เป็นกลยุทธ์โอบล้อมทั้งนี้ได้อาศัยจุดแข็งด้านทุนและ ทรัพยากรที่มียึดกุมที่มีต่อเป้าหมาย

ของวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 พัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาจากหน่วยงานภาคี โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

1.3.3 พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ให้เป็นที่ยอมรับ วิสาหกิจชุมชนต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ได้มาตรฐาน

1.3.3 ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้น มาตรฐานการผลิตที่ดีคือความสามารถในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ เช่น ประหยัด รวดเร็ว ได้จำนวนมาก มีคุณภาพได้มาตรฐาน

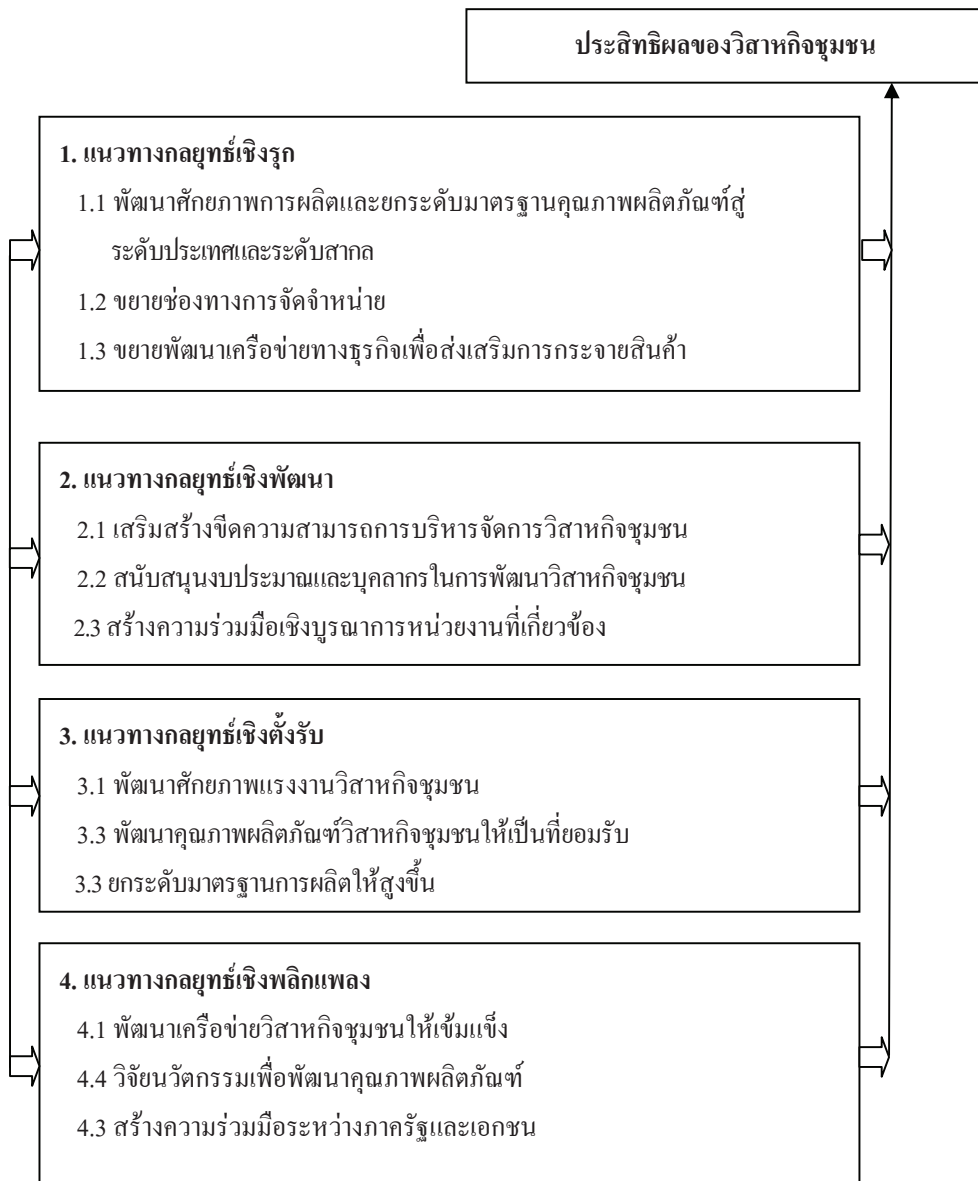
1.4. แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง เป็นกลยุทธ์การบรรเทา เพื่อหาทางแก้ไขจุดอ่อน และเลี่ยงภาวะคุกคามที่บดบังเป้าหมายของวิสาหกิจชุมชน

1.4.1 พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง การรวมกลุ่มกันทำให้มีอำนาจในการต่อรองสูงมากยิ่งขึ้น

1.4.4 วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจชุมชนไม่ควรหยุดนิ่งหรือพอใจในสิ่งที่ตนเองเป็นอยู่ ควรมีการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

1.4.3 สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง หน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมทางเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองได้

จากแนวทางการเพิ่มประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปเป็นผังมโนทัศน์ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 การเสริมสร้างประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์ทั้ง 4 ประการนี้ หรือกลยุทธ์อย่างใดอย่างหนึ่งไปทดลองปฏิบัติเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

เกษมพร พวงประยงค์.(2554).**แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์แก้วเทพ. (2530). **การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

ขวัญฤดีตันตระบัณฑิตย์. (2551). “แนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชน”, **วารสารการพัฒนาท้องถิ่นปีที่ 3 ฉบับที่ 1** มิถุนายน-กันยายน 2551

ชนาวิทย์บัวฝ้าย. (2553). **ธุรกิจชุมชน : แนวทางในการพัฒนาชนบท**. [Online] Available from; <http://www.hu.ac.th/academic/article/Mk/Business%20community.html> [10 ธันวาคม 2553]

วิเชียร ธิมาชัย.(2549).**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในอำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร**. วิทยานิพนธ์ เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สัญญา เคนาภูมิ.(2556). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงสำรวจทางรัฐประศาสนศาสตร์”, **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2** : กรกฎาคม-ธันวาคม 2556. หน้า 169-185

สัญญา เคนาภูมิ.(2557). “รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ : The writing format of Research conceptual frameworks on management” **วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** : 8 (3) กันยายน-ธันวาคม 2557 : 36-39.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557 ก). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์โดยการคิดเชิงเหตุผล”, **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร ปีที่ 16 ฉบับที่ 1** : มกราคม-มิถุนายน 2557 หน้า 1-17

สัญญา เคนาภูมิ. (2557 ข). “การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์จากการทบทวนวรรณกรรม” **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปีที่ 3 ฉบับที่ 1** :มกราคม-มิถุนายน 2557 หน้า 1-22

สัญญา เคนาภูมิ. (2557 ค).“รูปแบบการเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยทางการบริหารจัดการ”.**วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์) ปีที่ 8 ฉบับที่ 3** : กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2557 หน้า 33-42

สัญญา เคนาภูมิ. (2559). “การสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัยเชิงสำรวจทางการบริหาร”, **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 35 ฉบับที่ 1** ระหว่าง เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2559

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2544). **การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท**. กรุงเทพฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ศูนย์สารสนเทศ กรมส่งเสริมการเกษตร.(2556). **ข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดมหาสารคาม**. [online] เข้าถึงได้จาก <http://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php>

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2552). **คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). **จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในภาพรวม**. [Online] <http://122.155.9.68/talad/index.php/home/thai-sme/110-thai-sme/235-thai-sme-swot>

Bowerman, B.L. and R.T. O'Connell. (1990). **Linear statistical models : An applied approach**. Second Edition. Belmont, CA: Duxbury.

Mooi, E., & Sarstedt, M. (2011). **A concise guide to market research : the process, data, and method using IBM SPSS statistics**. London : Springer.

Taro Yamane.(1973).Statistics : An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York : Harper and Row.